

«Det løfterike landet», utvandring til USA

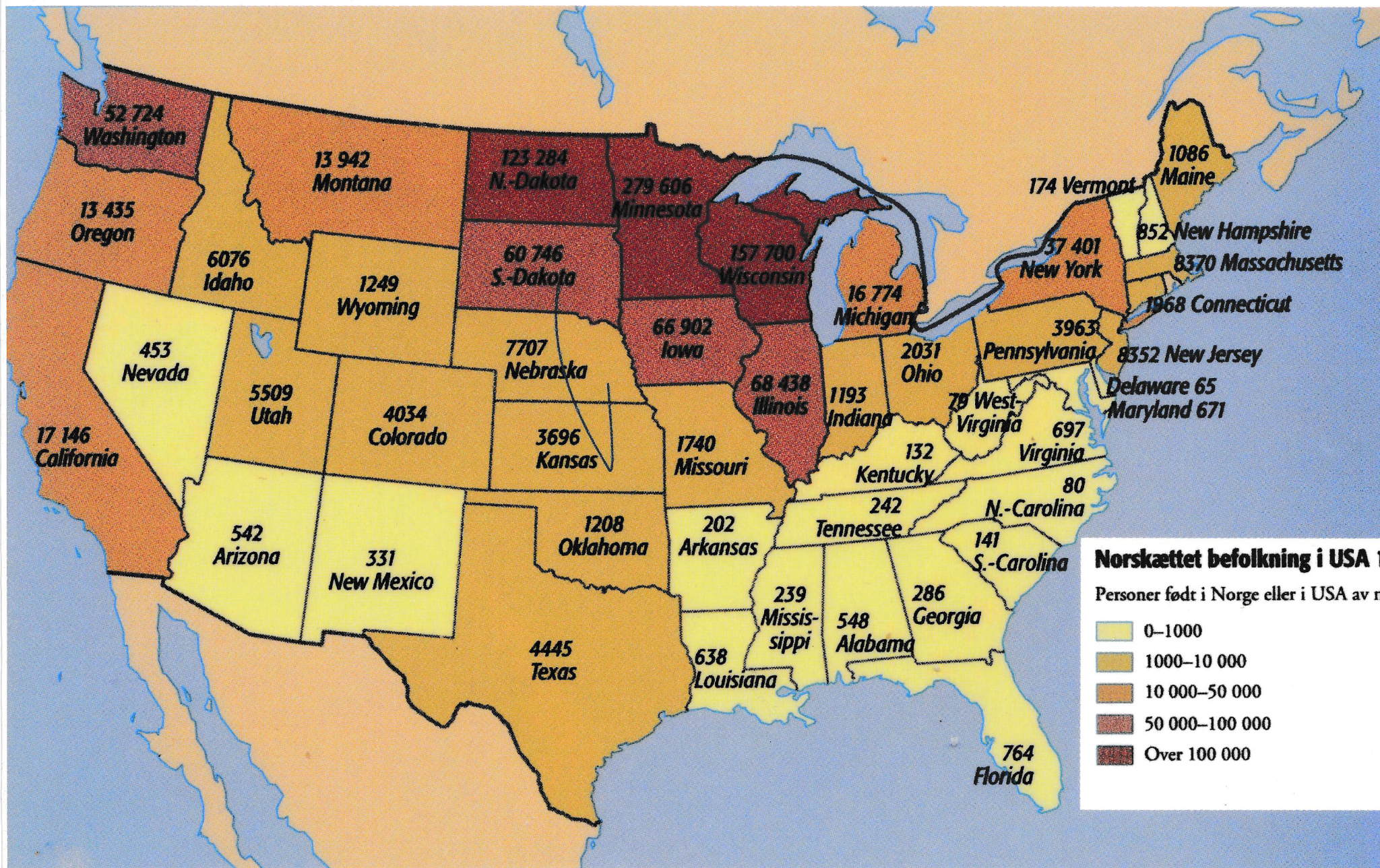
Med ekstra fokus på utvandring fra Rælingen

Ellis Island som i 1892
avløste Castle Garden
som mottagelses- og
kontrollstasjon

Bilde fra 1912

Bakgrunnstoff

- «Push and pull». Et uttrykk som ble brukt om hvorfor folk reiste fra et sted og hvorfor folk flyttet til et sted. Utvandringen gikk i bølger, harde tider i Norge førte til stor utvandring, gode tider i USA førte til stor innvandring. De to verdenskrigene satte en stopper for nesten all utvandring.
- Kildene er mangelfulle. Mange flere utvandret enn de som er registrerte i offentlige kilder. Flere kom tilbake enn de vi kjenner til.
- Det var ikke de aller fattigste som emigrerte. Billettene kostet, uansett reisemåte, det hendte slektninger sendte prepaid tickets. Relativt liten utvandring fra Nedre Romerike og Rælingen sammenliknet med andre steder i Norge. Arbeidsplasser vokste fram i nærområdet og Kristiania og ga muligheter.

Tidlig utvandningsfase 1830 – 40 årene

Årviss fra 1836, skjøt fart fra 1840-årene av.

Folkeøkning, få rettigheter for de fleste og store ungdomskull som søkte arbeid. Krav om politiske og sosiale reformer. Marcus Thrane, aktiv i årene 1849-51, ble leder for den første arbeiderforeningen, Thranebevegelsen. Det fantes få industriarbeidere så tidlig, medlemmene var stort sett av småbrukere, yngre bondesønner, bedrestilte husmenn og håndverkere. I medlemslistene for Rælingen finner vi også bønder i styre og stell, bygda var liten og klasseskillene etter forholdene små sammenliknet med rikere bygder. Bevegelsen ble forbudt, medlemmene ble registrert i hemmelige lensmannslistes. Lederen Thrane ble fengslet, siden emigrerte han til USA og bodde lenge i byen Eau Claire.

1853 - De første utvandrere fra Rælingen var tre brødre fra Nersøgarden Tveiter. De var aktive thranitter, og redsel for myndighetenes reaksjoner skal ha vært hovedgrunnen til at de dro fra Norge.

Turen over havet gikk med seilskip, ofte kombinerte frakteskip og passasjerskip. Overfarten var lang og strevsom, minst to måneder med plassmangel og usunne forhold underveis.

Passasjerer på et seilskip

Reisen over Atlanten var besværlig. Hovedagenten for det kanadiske immigrasjonsdepartementet skrev i 1860-årene at dødeligheten på overfarten var langt større på norske skip enn på skip fra andre land. Han mente også at mange var syke når de gikk om bord. Tegningen er fra Skillingsmagazinet 1861 og viser interiør fra et emigrantskip.

Kristian, Torer og Jakob Bårdsen, de første utvandrerne fra Rælingen

**Torer Bårdsen som nygift med kona Karen
og det første barnet, 1855/56**

I 1854 forlot et seilskip Kristiania, med kurs for Nordamerika med tre brødre fra Nersøgarden Tveiter om bord. Søster Maren skal ha ombestemt seg brygga, ble i Norge og overtok familiegården. Etter en lang og strabasiøs reise, gikk brødrene i land i Quebec, stoppet først hos familie i Wisconsin, men dro snart videre til Glenwood i Iowa og tok seg farm. Farmene til Bolsonbrødrene, som de kalte seg, lå i et landskap som liknet Norge ved elva Upper Iowa river. Torer og Jakob var med i Borgerkrigen på nordstatenes side, den yngste broren Jakob døde i 1865, på vei hjem fra sørstatene.

Log cabin på Bolson Farm. Stephen Bolson ved sin farfar Torer Bårdsens første homestead på farmen.

I et brev den 27. februar 1868 til søsken og svoger forteller Torer om et godt liv på farmen. Farmen er stor og god, han dyrker hvete, korn (mais) og bygg, avlingene er høye, og han tjener gode penger på salg. Havren trenger han til sine svin og sine 5 hester. Arbeidsomhet lønner seg skriver han, og det beste er at man kan «se sine barn forsørgede straks de er voksne.». Han forteller at de skal bygge ny kirke igjen, da den de har blir for liten og at 68 dollar er utliknet på han.

Videre skriver han at han har kjøpt 40 acres land, har bygget på huset sitt «så det er pent og fornøyet» og rundt huset har han plantet 24 små apaltrær. Han har og laget plass til 30 nye som han akter å kjøpe. «Jeg skal også hilse dere fra Broder Christian og hans familie, at de ere ved Helse og Sundhet til Dato. Jeg må dog fortelle at jeg har kjøpt 40 Eker Land til, og at jeg har panelet mitt Hus utvendig og bygget 3 rom og tættet og plastret dem og trekt dem med Papir og resten har jeg malet både ute og inde så jeg nu har det ganske pent og fornøyet, men det har kostet meg over 300 dollar. Adjø og lev vel i Herrens navn, det ønskes av meg. Ærbødigst T. Baalsen»

Første fase: 1866 - 1873

De gikk mange år før neste registrerte utvandrer dro fra Rælingen. I 1867 reiste Ole Andersen fra Tomterløkka, alene uten familie.

Det er temmelig sikkert at flere har dratt over, blant Hans Olsen fra Borgen fra Enebakk gift med Anne Marie fra Skovholt fra Rælingen. Under vanskelige økonomiske forhold dro Hans og eldste sønn allerede i 1863 for å undersøke mulighetene, i 1867, året er usikkert, reiste Hans tilbake til Norge og hentet kona og de mindre barna. Familien bodde i flere stater før de endte opp som farmere i Mooreton, Nord-Dakota. På farmen deres og ellers i nabolaget startet flere familier fra Rælingen sitt liv i det nye landet.

I perioden fram mot 1873 er det registrert 16 utvandrere fra bygda her, fra Nordby til Lillestrøm, to familier, ellers unge, enslige.

1866 var et stort uår i Norge, med vanskelige leveforhold, i USA var borgerkrigen slutt, og den nye loven Homestead Act fra 1862 ga fritt land til de som ønsket det og klarte forpliktelsene sine. Anleggsarbeid ved jernbanen, tømmerhogst og sagbruksarbeide kunne skaffe startkapital for nykommere.

Dampbåter avløser seilskipene fra midten av 1860-årene

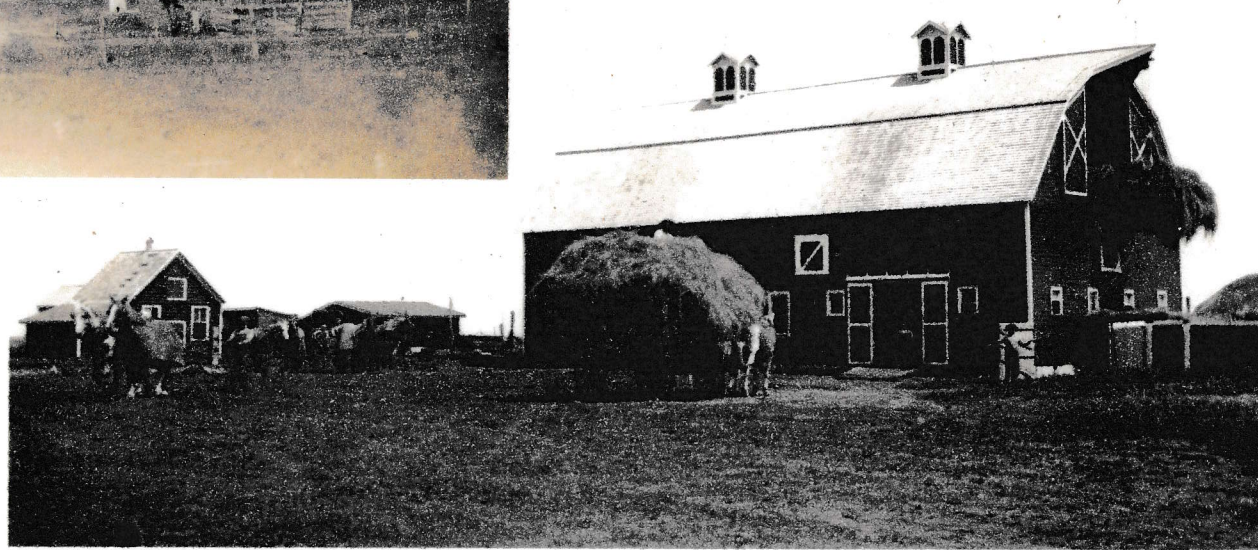
Emigranter fra Kristiania om bord i et dampskip fra Wilson Line. På kaia sto slekt og venner tilbake. Angelo ble bygget i 1874, og gikk i samme rute til den ble solgt som skrapjern i 1906. Reiseruta gikk fra Kristiania om Kristiansand til Hull i England, videre gikk turen med jernbane fra Hull til Liverpool,, hvor immigrantene gikk om bord i en stor atlanterhavsdamper.

En typisk norsk farm på prærien, North Dakota Territory

**Fra Mooreton, et lite samfunn
av Rælinger, med skole, kirke
og kirkegård**

Andre fase: 1879 - 1893

- Masseutvandring fra Norge og fra Rælingen.
- Dampskip, organiserte reiseveier, agenter, reklame.
- Fra Rælingen ca. 70 registrerte utvandrere til Amerika, særlig fra den midtre delen av bygda, færre i sør og færre i nord. Nordby og Rud med nærhet til arbeidsplasser i Strømmen og Lillestrøm, mange flyttet til Kristiania. Veiene bygges ut, Øvre Rælingsvei og Strømsdalen, ny vei gjennom Rælingen i 1870-årene.
- Vestersundområdet, Sundhagen, Sundenga og Sundby nesten tømmes for ungdom. Flest unge emigrerte, noen familier.
- Tallet viser registrerte utvandrere, mange flere dro over, folk reiste fram og tilbake, kanskje dro de fra andre havner enn Kristiania.

Sentrum i Eau Claire, Wisconsin, 1892-1912

Eau Claire var et sentralt sted for den norsk-amerikanske befolkningen fra midten og slutten av 1800-tallet.

Husmannsfamilien i Nygård

Smith & Donaldson Eau Claire:
John Nygård County Clark

I 1880 dro Hans, som den første i midtre Rælingen 21 år gammel til Amerika, to år seinere fulgte den yngre broren Johan etter. Faren Halvor var fra Høland, skredder og husmann på den lille plassen Nygård under Skovholt. Moren Maren, fra en husmannsplass under Tveiter, døde i 1871 fra 4 barn. Halvor var en respektert mann i nabolaget. Barna var tidlig opplært i skredderyrket og flinke på skolen. Hans var elvefløter fra 15-års alderen.

Noen år seinere skal Hans og Johan, i Amerika John, ha reist tilbake til Nygård og hentet faren og de to yngste barna. Familien slo seg ned i byen Eau Claire i Wisconsin.

Enkle søk på nettet gir treff både på Halvor, Hans og John Nygård, mye er å finne i «History of Eau Claire County». Familien drev sammen en blomstrende skredderbedrift, siden slo Hans seg ned som farmer i Nord-Dakota, politisk aktiv i mange år med offentlige funksjoner.

John levde i Eau Claire hele livet, omtalt som en framstående borger, som i mange år satte sitt preg på byens historie. I 1904 ble han valgt til byens County Clerk, og gjenvalgt en rekke ganger. Han beskrives som en usedvanlig hyggelig mann, alltid opptatt av byens og innbyggernes beste.

Sønnen John R. Nygaard 1890-1973 var utdannet ved West Point, kandidat til Representantenes hus, ledende offiser under 2. verdenskrig i Afrika, Italia og Østerrike og etter krigen offisiell utsending til arbeidet med flyktninger.

Båten Island, bygget 1882, en av de første båtene som gikk direkte fra Norge til USA

Kombinasjon av damp og seil

BY-ND-SA NorwayHeritage.com - Borge Solem

Thingvalla Linien

Eneste directe Linie
fra Norge til Amerika

Passagerer, som ønske Plads for
Afreise i Juli og August, anmode
om at indtegne sig uopholdelig.

"Hekla" afgaar den 5 Juli.

"Geiser" " - 19 "

"Thingvalla" " - 2 August

"Island" " - 16 "

"Hekla" " - 30 "

Frederik Lie,

Contor: Store Strandgade 2 b,
Christiania.

Hva skjedde med Pauline?

Pauline (1868 - ?) skulle dra til slektningene Julius og Gustav Skovholt i Wahpeton i Nord Dakota. Hun og Gusta fra Tveiter reiste med SS Danmark som forliste i storm den 4. April 1889.

Skipet hadde langt flere passasjerer enn tillatt. 665 passasjerer og et mannskap på 59, ble reddet over til frakteskipet Missouri. All last på Missouri ble kastet over bord for å gi plass til de nye passasjerene. Mannskapet, inklusive kapteinen, overlot sine kahytter til de skibrudne. Mennene ble fraktet til Azorene, kvinner og barn ble med videre til USA.

Både Pauline og Gusta er registrert som ankommet New York.

Hva som skjedde med Pauline vet vi ikke, vi har ingen kjente opplysninger. Det er gjort flere forsøk på å finne ut av det. Det fortelles at hun kan ha omkommet i en brann i New York, men hun har ikke vært å finne i lister over omkomne i kjente branner..

Bilde er et maleri laget samme år som forliset skjedde

Tredje fase: ca. 1900 - 1910

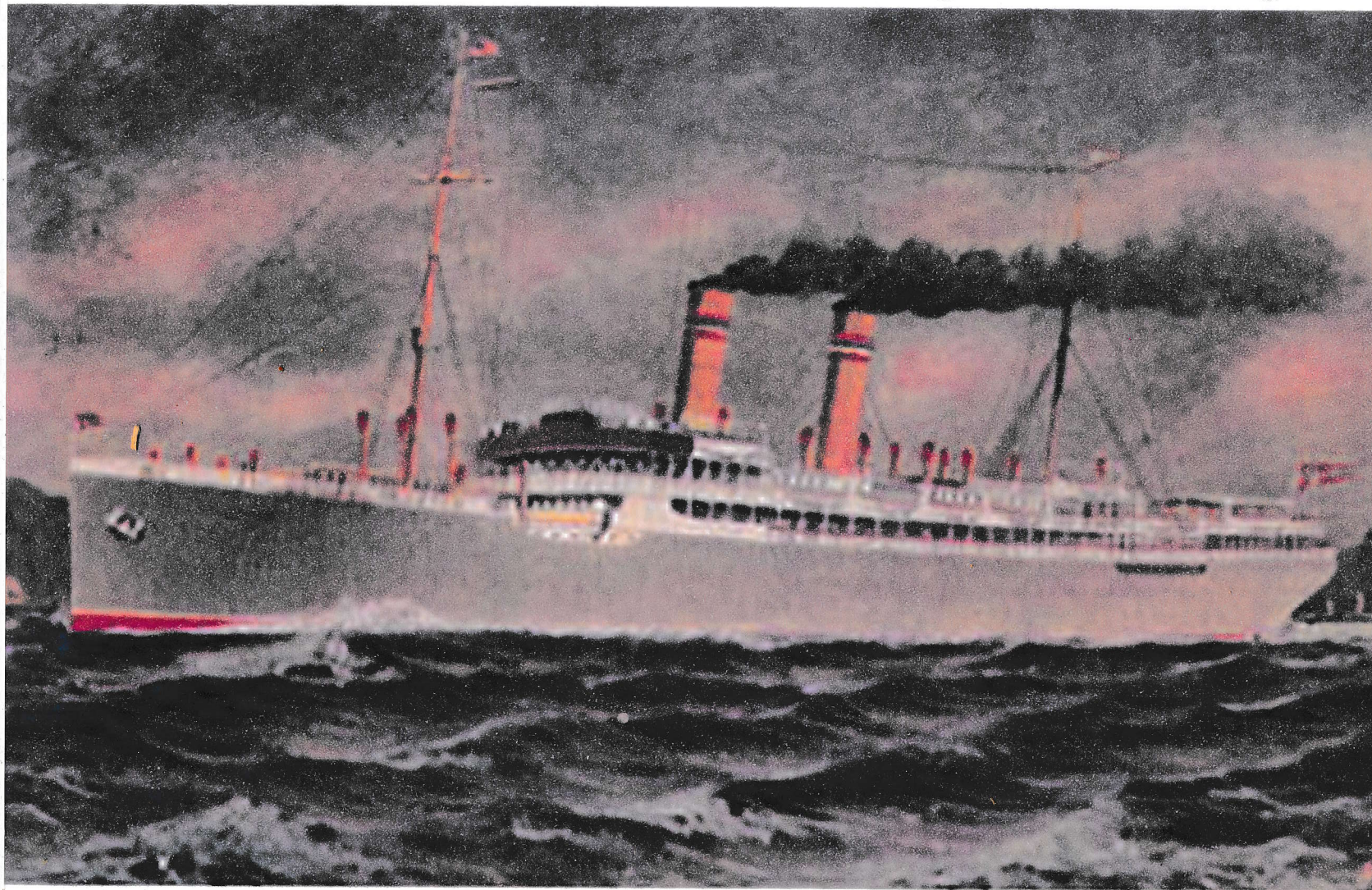
Stor utvandring. Ikke mange registrerte fra Rælingen. Liten tilgang på skriftlige kilder.

- Full stopp 1. verdenskrig 1914-1918.
- En del utvandring etter 1. verdenskrig begynnende optimisme, men krisetider både i Norge og USA i mellom-krigsårene.
- Innvandringsrestriksjoner. Nesten full stopp etter krakket i 1929.
- Bedring i Norge etter 1935. Kriseforliket, begynnende velferdsstat. 2. verdenskrig, etterkrigstid og amerikapakker.

Erling Berg fra Rælingen og August Gjestang fra Enebakk.

**SS Kristianiafjord, bygget i 1912, ble chartret til
å frakte amerikanere til grunnlovsjubileet i 1914**

Et postkort

**Tre Rælingspassasjerer på
prærien før reisen til Norge med
SS Kristianiafjord i 1914
Gustav i midten**

**Ella og Ruth planter poteter på
farmen i Mooreton mens far Gustav
er på cruise i Norge**